

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ПРАКТИКА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ
ЛЮДИНИ**

Методичні вказівки до семінарських занять
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Право»
галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»
спеціальність D8 «ПРАВО»
денної та заочної форм навчання

Луцьк 2026

УДК 341:339(07)

М58

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій ЛНТУ

Директор бібліотеки _____ Н. ПОЛІЩУК

Рекомендовано до видання вченою радою факультету бізнесу та права ЛНТУ, протокол №__ від «__» _____ 2026 року.

Голова вченої ради факультету бізнесу та права
_____ Л.Л. КОВАЛЬСЬКА

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри права ЛНТУ, протокол № _____ від «__» _____ 2026 року.

Завідувач кафедри права _____ В.В. АНІЩУК

Укладач: _____ О.А. ГАНИЧ, кандидат юридичних наук, доцент кафедри права ЛНТУ.

Рецензент: _____ А.М. ЗЕМКО, кандидат юридичних наук, професор кафедри права ЛНТУ.

Відповідальна за випуск: _____ О.А. ГАНИЧ, кандидат юридичних наук, доцент кафедри права ЛНТУ.

М58 **Міжнародне право і право Європейського Союзу** [Текст]: методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів другого (магістерського) рівня освітньої програми «Право» галузі знань Д «Бізнес, адміністрування та право», спеціальності Д8 «Право» денної та заочн. форм навчання / уклад. О.А. ГАНИЧ. Луцьк: ЛНТУ, 2026. 37 с.

Видання містить методичні вказівки до проведення семінарських занять відповідно до програми курсу «Міжнародне право та практика Європейського суду з прав людини», а також завдання та ситуаційні задачі і вказівки до їх вирішення (виконання), перелік питань до екзамену, перелік нормативно-правових актів, основних та додаткових наукових джерел.

ЗМІСТ

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО І ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ».....	4
ТЕМАТИКА І ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	7
СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ НА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТТЯХ І ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ.....	16
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ.....	26
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ.....	29
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	32

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО І ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ»

Мета вивчення дисципліни «Міжнародне право та практика Європейського суду з прав людини»: формування у студентів системних знань про міжнародно-правові стандарти у сфері прав людини, їх імплементацію в національне законодавство та судову практику, а також у набутті практичних навичок аналізу та застосування рішень Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ).

Основні завдання даного курсу полягають у формуванні розуміння сутності, принципів і джерел міжнародного права у сфері прав людини; ознайомленні студентів із механізмами міжнародного захисту прав людини, зокрема в рамках Ради Європи; формуванні у студентів навичок аналізувати та узагальнювати практику Європейського суду з прав людини; розвинути вміння застосовувати положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень ЄСПЛ у правозастосовній діяльності; сформулювати критичне мислення щодо відповідності українського законодавства та судової практики міжнародним стандартам; виховати повагу до принципів верховенства права, демократії та прав людини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне право та практика Європейського суду з прав людини» студенти повинні **знати**: загальнотеоретичні основи міжнародного права, його принципи, джерела, систему та механізми реалізації; міжнародні стандарти у сфері прав людини (Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та протоколи до неї); структуру, компетенцію та юрисдикцію Європейського суду з прав людини; процедуру розгляду індивідуальних та міждержавних скарг у ЄСПЛ; основні напрями та категорії практики ЄСПЛ, включно з прецедентними рішеннями, що мають значення для України; порядок виконання рішень ЄСПЛ та їх вплив на національне законодавство і судову практику; особливості взаємодії міжнародних та національних механізмів захисту прав людини; роль і місце України у системі Ради Європи та її зобов'язання щодо дотримання рішень ЄСПЛ. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне право та практика Європейського суду з прав людини» студенти повинні знати: загальнотеоретичні основи міжнародного права, його принципи, джерела, систему та механізми реалізації; міжнародні стандарти у сфері прав людини (Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та протоколи до неї); структуру, компетенцію та юрисдикцію Європейського суду з прав людини; процедуру розгляду індивідуальних та міждержавних скарг у ЄСПЛ; основні напрями та категорії практики ЄСПЛ, включно з прецедентними рішеннями, що мають значення для України; порядок виконання рішень ЄСПЛ та їх вплив на національне законодавство і судову практику; особливості взаємодії міжнародних та національних механізмів захисту прав людини; роль і місце України у системі Ради Європи та її зобов'язання щодо дотримання рішень ЄСПЛ.

Вміти: аналізувати тексти міжнародних договорів та рішень ЄСПЛ; застосовувати практику ЄСПЛ при вирішенні правових задач; оцінювати відповідність національного законодавства міжнародним стандартам; готувати правові висновки та аргументацію з посиланням на Конвенцію і практику Європейського суду з прав людини; користуватися міжнародно-правовими джерелами; надавати характеристику національного законодавства з точки зору його відповідності міжнародному праву; спілкуватися правничою іноземною мовою та працювати з англомовними текстами рішень ЄСПЛ у базі HUDOC.

Комунікація: студенти повинні доносити до фахівців у сфері права і іншої

аудиторії правничу інформацію, проблеми, що існують у правозастосовній діяльності, застосовувати власний досвід та аргументацію; збирати, інтерпретувати та застосовувати дані, отриманні під час опанування дисципліни.

Відповідальність та автономія: студенти повинні бути спроможні формувати власні судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; мати здатність продовжувати навчання зі значним ступенем автономії.

Дисципліна «Міжнародне право та практика Європейського суду з прав людини» відрізняється великим обсягом нормативно-правових актів національного та міжнародного законодавства в сфері дотримання прав людини, правового забезпечення та захисту, а також обсягом навчального матеріалу, що підлягає вивченню. Це вимагає від здобувачів вищої освіти підвищеної уваги до його змісту та структури, поглиблення їх уважності і активності при засвоєнні основних розділів курсу.

Навчальний курс передбачає вивчення теоретичних та практичних питань юридичного забезпечення відносин в сфері захисту прав людини, застосування норм Європейської конвенції прав людини ЄСПЛ та судами України. Опанування та закріплення матеріалу на семінарських заняттях дозволить закріпити як теоретичні знання, так і практичних навичок у роботі з міжнародними нормативно-правовими актами, що регулюють зазначену групу відносин.

Дисципліна вивчається протягом одного семестру. Результатом вивчення дисципліни «Міжнародне право та практика Європейського суду з прав людини» має стати складання екзамену. Оволодіння знаннями відбувається у формі лекцій, семінарських занять, самостійної роботи, консультацій тощо. Готуючись до семінарського заняття, студенти мають вивчити отриманий на лекції матеріал, опрацювати рекомендовану літературу (міжнародні акти, нормативні акти національного законодавства, підручники, посібники, наукові статті тощо), які стосуються теми семінарського знання, зробити правовий аналіз ситуаційних завдань і підготуватися до обговорення питань в аудиторії.

Семінарські заняття проводяться в різних формах: запитань і відповідей, «круглих столів», обговорення конкретних ситуацій, підготовки документів юридичного характеру, тестового опитування та вирішення ситуаційних завдань і задач, експрес-опитування, аудиторних контрольних робіт, обговорення підготовлених рефератів тощо.

Виступи студентів з кожного конкретного питання, винесеного на практичні заняття, повинні бути змістовними, базуватися на знанні нормативно-правових актів та рекомендованої навчальної літератури, містити особисті міркування із тематики, що розглядається, пропозиції щодо розв'язання конкретної проблеми.

В результаті вивчення дисципліни «Міжнародне право та практика Європейського суду з прав людини» здобувач освіти має набути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності:

- Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

- Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на

розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

- Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

Результати навчання:

- Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

- Вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.

- Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

- Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

- Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

Освітній компонент дисципліни «Міжнародне право та практика Європейського суду з прав людини» відповідає наступним Цілям сталого розвитку:

- Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат (гендерна рівність);

- Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками (якісна освіта);

- Зменшення нерівності;

- Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів (сталий розвиток міст і громад);

- Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками (боротьба зі зміною клімату);

- Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками (мир та справедливість). *Передумови для вивчення дисципліни «Міжнародне право і право Європейського Союзу» (пререквізити дисципліни):*

- Історія держави та права;

- Теорія держави та права;

- Конституційне право.

ТЕМАТИКА І ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Опис дисципліни

Дисципліна «Міжнародне право та практика Європейського суду з прав людини»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань (шифр, найменування) – D «Бізнес, адміністрування та право»	Статус дисципліни нормативна Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність (шифр, найменування) – D8 «Право»	Рік підготовки: Денна – 1-й Заочна – 1-й Семестр: Денна – 1-й Заочна – 1-й
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – магістр	Лекції: Денна – 15 год. Заочна – 4 год. Семінарські заняття: Денна – 30 год. Заочна – 6 год.
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота (в т.ч. ІЗ): Денна – 105 год. Заочна – 140 год.
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 5		Вид підсумкового контролю – екзамен

Структура залікового кредиту дисципліни

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН				
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1.					
Загальна характеристика захисту прав людини в міжнародному праві					
Тема 1. Загальні поняття і принципи захисту прав людини у міжнародному праві	1	2	7		МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6,
Тема 2. Основні принципи сучасного міжнародного права, які закладено в основу міжнародного законодавства у сфері прав людини	1	2	7		МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6,
Тема 3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколи до неї: загальна характеристика	1	2	7		МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6,

Тема 4. Інституційні та конвенційні механізми захисту прав людини	1	2	7	MН1, MН2, MН3, MН4, MН5, MН6, MO2, MO6, MO4
Тема 5. Регіональні системи захисту прав людини	1	2	8	MН1, MН2, MН3, MН4, MН5, MН6, MO2, MO6,
Тема 6. Рада Європи, як організація, що здійснює захист прав і свобод людини	1	2	8	MН1, MН2, MН3, MН4, MН5, MН6, MO2, MO6, MO4
Тема 7. Європейський суд з прав людини: загальна характеристика	1	2	8	MН1, MН2, MН6, MН7, MO4, MO6, MO8,
Разом. Змістовий модуль 1	7	14	52	MO10
Змістовий модуль 2.				
Практика Європейського суду з прав людини				
Тема 8. Розгляд справ та винесення рішень Європейського суду з прав людини	1	2	7	MН1, MН2, MН6, MН7, MO4, MO6,
Тема 9. Виконання та застосування рішень Європейського суду з прав людини	1	2	7	MН1, MН2, MН6, MН7, MO4, MO6,
Тема 10. Особливості тлумачення Європейським судом з прав людини	1	2	7	MН1, MН2, MН6, MН7, MO4, MO6,
Тема 11. Практика ЄСПЛ застосування права на життя, свободу та особисту недоторканність	1	2	8	MН1, MН2, MН3, MН4, MН5, MН6, MO2, MO6, MO4
Тема 12. Практика застосування права на заборону катування, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та покарання	1	2	8	MН1, MН2, MН3, MН4, MН5, MН6, MO2, MO6,
Тема 13. Право на справедливий судовий розгляд у практиці Європейського суду з прав людини	1	2	8	MН1, MН2, MН3, MН4, MН5, MН6, MO2, MO6,
Тема 14. Практика застосування Європейським судом з прав людини інших статей Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї	2	4	8	MН1, MН2, MН3, MН4, MН5, MН6, MO2, MO6,
Разом. Змістовий модуль 2	8	16	53	MO10
РАЗОМ:	15	30	105	Екзамен

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН				
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1.					
Загальна характеристика захисту прав людини в міжнародному праві					
Тема 1. Загальні поняття і принципи захисту прав людини у міжнародному праві	1		10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Тема 2. Основні принципи сучасного міжнародного права, які закладено в основу міжнародного законодавства у сфері прав людини		1	10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Тема 3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколи до неї: загальна характеристика	1	1	10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Тема 4. Інституційні та конвенційні механізми захисту прав людини	1		10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Тема 5. Регіональні системи захисту прав людини		1	10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Тема 6. Рада Європи, як організація, що здійснює захист прав і свобод людини			10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Тема 7. Європейський суд з прав людини: загальна характеристика			10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Разом. Змістовий модуль 1	2	3	70	МО1, МО4	
Змістовий модуль 2.					
Практика Європейського суду з прав людини					
Тема 8. Розгляд справ та винесення рішень Європейського суду з прав людини		1	10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Тема 9. Виконання та застосування рішень Європейського суду з прав людини			10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Тема 10. Особливості тлумачення Європейським судом з прав людини			10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Тема 11. Практика ЄСПЛ застосування права на життя, свободу та особисту недоторканність	1		10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Тема 12. Практика застосування права на заборону катування, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та покарання		1	10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	
Тема 13. Право на справедливий судовий розгляд у практиці Європейського суду з прав людини			10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9	

Тема 14. Практика застосування ЄСПЛ інших статей Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод	1	1	10	МН1, МН2, МН6, МН7, МО4, МО6, МО8, МО9
Разом. Змістовий модуль 2	2	3	70	МО1, МО4
РАЗОМ:	4	6	140	Екзамен

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

Методи навчання:

МН1-словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);

МН2- практичний метод (лабораторні та практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрації і метод демонстрації);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату)

МН5 – вшдеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та компютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язування завдань);

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

Методи оцінювання:

МО1 – екзамен;

МО2 – усне або письмове опитування;

МО3 – колоквиум;

МО4 – тестування;

МО5 – командні проєкти;

МО6 – есе;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;

МО9 – захист лабораторних і практичних робіт;

МО10 – залік

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Семінарське заняття №1 (2 год.)

Тема: Загальні поняття і принципи захисту прав людини у міжнародному праві

Мета: Засвоїти загальні правові засади захисту прав людини в міжнародному праві. Ознайомитися з міжнародними механізмами захисту прав людини.

Питання для обговорення:

1. Права людини, викладені в Загальній декларації прав людини.
2. Система захисту прав людини у міжнародному праві.
3. Міжнародні органи та механізми, які відносяться до універсальної системи захисту прав людини.
4. Регіональні механізми захисту прав людини.
5. Рада Європи та Європейський суд з прав людини: загальні відомості.
6. Міжамериканська комісія з прав людини
7. Регіональні міжнародні суди, що здійснюють контроль за забезпеченням державами захисту прав людини.

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Семінарське заняття №2 (2 год.)

Тема: Основні принципи сучасного міжнародного права, які закладено в основу міжнародного законодавства у сфері прав людини

Мета: Дослідити основні принципи сучасного міжнародного права. Знати основи міжнародного законодавства у сфері прав людини.

Питання для обговорення:

1. Поняття, ознаки та система основних принципів міжнародного права.
2. Принцип поваги до прав і основних свобод людини.
3. незастосування сили або погрози силою.
4. Принцип мирного вирішення міжнародних спорів.
5. Принцип рівності та самовизначення народів.
6. Принцип суверенної рівності держав.
7. Принцип невтручання у внутрішні справи.
8. Принцип територіальної цілісності держави.
9. Принцип непорушності (недоторканності) державних кордонів.
10. Принципи міжнародного співробітництва.

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Семінарське заняття № 3 (2 год.)

Тема: Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколи до неї: загальна характеристика

Мета: Проаналізувати ключові питання Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Ознайомитися із змістом Протоколів Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Вміти тлумачити норми.

Питання для обговорення:

1. Історичні причини й умови підписання Конвенції. Етапи розвитку конвенційного механізму захисту прав людини.
2. Ізмірська, Інтерлакенська, Брайтонська та Брюссельська декларації і їх імплементація.

3. Вихідні засади, структура, сфера дії Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколів до неї.
4. Застереження до Конвенції, внесення змін до неї та денонсація.
5. Протоколи до Конвенції: загальна характеристика.
6. Імплементация Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколів до неї у національну юридичну практику України добросовісного виконання міжнародних зобов'язань.

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Семінарське заняття №4 (2 год.)

Тема: Інституційні та конвенційні механізми захисту прав людини

Мета: Ознайомитись із процедурою розгляду індивідуальних і колективних звернень у межах різних механізмів. Визначити роль і значення міжнародних контрольних механізмів у формуванні стандартів прав людини

Питання для обговорення:

1. Міжнародно-правові стандарти прав людини.
2. Структура міжнародних норм у сфері прав людини.
3. Міжнародно-правові засобами, які покликані забезпечити та захистити основні права людини.
4. Імплементация норм міжнародного права.
5. Механізм міжнародного захисту прав людини.
6. Універсальні та регіональні механізми захисту прав людини.
7. Універсальна система захисту прав людини.
8. Конвенційні механізми захисту прав людини в системі ООН.
9. Інституційні механізми захисту прав людини, їх види.
10. Конвенційний механізм забезпечення міжнародно-правових стандартів прав людини в системі ООН.
11. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні.

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Семінарське заняття №5 (2 год.)

Тема: Регіональні системи захисту прав людини

Мета: Ознайомитись із структурою, правовими засадами та механізмами роботи європейської, американської й африканської систем, а також розуміти їхній вплив на розвиток міжнародних стандартів у сфері прав людини.

Питання для обговорення:

1. Досвід країн ЄС у захисті прав людини.
2. Захист прав людини, що здійснюється Радою Європи.
3. Система захисту прав людини ЄС. Захист прав людини в Асоціації держав Південно-Східної Азії.
4. Захист прав людини у Співдружності Незалежних Держав.
5. Захист прав людини у Лізі арабських держав.
6. Захист прав людини в Організації ісламського співробітництва.

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Семінарське заняття № 6 (2 год.)

Тема: Рада Європи, як організація, що здійснює захист прав і свобод людини

Мета: Формування цілісного уявлення про місце і роль Ради Європи у міжнародній системі захисту прав людини. Розуміння інституційної структури Ради Європи та її компетенції у сфері забезпечення прав і свобод.

Питання для обговорення:

1. Порядок створення Ради Європи.

2. Установчі документи Ради Європи: основні положення.
3. Основні органи Ради Європи. Основні акти Ради Європи.
4. Секретаріат Ради Європи., його повноваження.
5. Парламентська асамблея Ради Європи» (ПАРЄ).
6. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод 1950 р. (ЕКПЛ).
7. Денонсація, механізми денонсації в Україні.
8. Діяльність РЄ щодо захисту прав людини.

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Семінарське заняття №7 (2 год.)

Тема: Європейський суд з прав людини: загальна характеристика

Мета: Розуміння сутності, функціонування та значення ЄСПЛ як головного конвенційного механізму захисту прав людини в Європі. Ознайомлення з функціональною структурою ЄСПЛ.

Питання для обговорення:

1. Субсидіарність конвенційного механізму захисту прав людини.
2. Порядок формування, склад та організаційна структура Суду.
3. Структура ЄСПЛ. Компетенція функціональних підрозділів Суду.
4. Особливості оформлення заяв до Суду та ведення з ним переписки.
5. Особливості розгляду індивідуальних заяв Судом.
6. Політика пріоритету. Процедура дружнього врегулювання.
7. Юрисдикція *ratione personae* (за колом осіб).
8. Юрисдикція *ratione materiae* (предметна).
9. Юрисдикція *ratione temporis* (часова).
10. Юрисдикція *ratione loci* (територіальна)..

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Змістовий модуль 2.

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Семінарське заняття № 8 (2 год.)

Тема: Розгляд справ та винесення рішень Європейського суду з прав людини

Мета: Формування знань про процедуру розгляду справ у ЄСПЛ (від подання індивідуальної заяви чи міждержавної скарги до винесення рішення).

Питання для обговорення:

1. Правова природа, види та структура рішень Суду.
2. Повноваження судді, що засідає одноособово, Комітету, Палати та Великої Палати ЄСПЛ.
3. Критерії прийнятності скарги.
4. Види та структура заяв, що подаються до ЄСПЛ.
5. Пілотні рішення Суду: загальна характеристика.
6. «Правило 39». Дружнє врегулювання справи.
7. Справедлива сатисфакція: поняття, склад, особливості присудження.
8. Пошук рішень Суду за допомогою системи «HUDOC».

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Семінарське заняття № 9 (2 год.)

Тема: Виконання та застосування рішень Європейського суду з прав людини.

Мета: Вивчення процесу ухвалення рішень, їх видів, змісту, юридичної сили та обов'язковості для держав-учасниць Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Питання для обговорення:

1. Основні види рішень ЄСПЛ.
 2. Порядок набрання чинності рішеннями Суду.
 3. Процедура виконання рішень Суду в Україні.
 4. Основними завданнями Уповноваженої особи.
 5. Заходи (індивідуальні, загальні) з виконання рішень Суду.
 6. Контроль Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень Суду.
 7. Особливості застосування рішень Суду.
- Література:** згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Семінарське заняття № 10 (2 год.)

Тема: Особливості тлумачення Європейським судом з прав людини

Мета: Зрозуміти роль та значення тлумачення ЄСПЛ для розвитку і застосування норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Усвідомити вплив тлумачення ЄСПЛ прав людей і основоположних свобод на правові системи держав.

Питання для обговорення:

1. Методи тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
2. Філологічне тлумачення.
3. Історичне тлумачення.
4. Телеологічне тлумачення.
5. Системне тлумачення.
6. Функціональне тлумачення.
7. Принципи тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
8. Принцип свободи розсуду держави.
9. Принцип автономного тлумачення.
10. Принцип забезпечення правової визначеності.
11. Принцип ефективного та динамічного тлумачення.
12. Принцип пропорційності та забезпечення рівноваги інтересів.
13. Принцип забезпечення мінімальних гарантій прав людини.
14. Принцип урахування загальновизнаних норм міжнародного права.

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Семінарське заняття № 11 (2 год.)

Тема: Практика ЄСПЛ застосування права на життя, свободу та особисту недоторканність у практиці Європейського суду з прав людини

Мета: З'ясування позитивних і негативних зобов'язань держави у сфері захисту життя, свободи та особистої недоторканності, ознайомлення з ключовими рішеннями ЄСПЛ, що визначають стандарти захисту цих прав.

Питання для обговорення:

1. Практика Європейського суду з прав людини щодо випадків правомірного чи неправомірного позбавлення свободи.
2. Гарантії прав особи на свободу та на особисту недоторканність.
3. Порушення права на свободу та особисту недоторканність у рішеннях Суду щодо України.
4. Повернення шукачів притулку з однієї країни-члена ЄС до іншої.
5. Обов'язки держави, що впливають зі ст. 3 Конвенції про захист прав людини та основних свобод.

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Семінарське заняття № 12 (2 год.)

Тема: Практика застосування права на заборону катування, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та покарання.

Мета: З'ясувати зміст та абсолютний характер заборони катування як фундаментального

принципу Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Ознайомитися з критеріями ЄСПЛ для відмежування катувань, нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження чи покарання

Питання для обговорення:

1. Зміст заборони катування, нелюдського або такого, що принижує людську гідність, поводження чи покарання у практиці Європейського суду з прав людини.
2. Принцип «мінімального рівня жорстокості».
3. Ознаки катування у рішеннях Європейського суду з прав людини проти України.

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

Семінарське заняття 13 (2 год.)

Тема: Право на справедливий судовий розгляд у практиці Європейського суду з прав людини.

Мета: Проаналізувати ключові рішення ЄСПЛ, які визначають стандарти справедливого судового розгляду. Дослідити вплив практики ЄСПЛ на судову реформу та розвиток правової системи України.

Питання для обговорення:

1. Принципи «справедливості» судового розгляду.
2. Сфера застосування права на публічний судовий розгляд справи.
3. Презумпція невинуватості. Право на розгляд справи незалежним і безстороннім судом.
4. Право на розгляд справи упродовж розумного строку.
5. Право на захист.
6. Принцип неприпустимості повторного притягнення до відповідальності за один і той самий злочин.

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації.

Семінарське заняття № 14 (4 год.)

Тема: Практика застосування Європейським судом з прав людини інших статей Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї.

Мета: З'ясувати підходи ЄСПЛ до тлумачення і застосування норм у балансуванні між індивідуальними правами та публічними інтересами. Проаналізувати ключові рішення ЄСПЛ, які вплинули на розвиток європейських стандартів у сфері прав людини

Питання для обговорення:

1. Приватне та сімейне життя й захист кореспонденції.
2. Опіка над неповнолітніми дітьми та їхнє незаконне вивезення одним із батьків.
3. Притулок та імміграція.
4. Свобода вираження поглядів.
5. Принцип рівності та заборона дискримінації.
6. Свобода зібрань та об'єднання.
7. Право на мирне володіння майном.

Література: згідно орієнтовного переліку рекомендованих джерел інформації

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ НА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТТЯХ І ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

Розв'язування ситуаційних задач та виконання завдань виконується на семінарських заняттях у письмовій чи усній формі, за такою схемою:

- 1) прочитати текст завдання і проаналізувати викладені обставини;*
- 2) визначити питання, на які потрібно дати відповіді для вірного вирішення завдання;*
- 3) зазначити конкретні норми міжнародно-правових актів і актів національного законодавства та теоретичні положення, за допомогою яких можна аргументувати відповідь.*

Відповідь повинна бути обґрунтованою, детальною, мотивованою і містити конкретні посилання на відповідні норми національного законодавства (у разі необхідності – на міжнародні норми права). Якщо пропонуються варіанти правильних відповідей, треба обґрунтувати чому слід обрати одні відповіді і заперечити проти інших (неправильних/помилкових).

Завдання 1. Громадянин України Андрій К. вважає, що під час розгляду його цивільної справи національні суди порушили його право на справедливий суд, гарантоване статтею 6 Європейської конвенції з прав людини. Андрій пройшов усі доступні національні судові інстанції. Остаточне рішення у його справі було ухвалено 10 січня 2026 року. Проте заяву до Європейського суду з прав людини він надіслав поштою лише 20 липня 2026 року. Крім того, у заяві Андрій не пояснив, яким саме чином рішення національних судів порушило його права, та не додав копій судових рішень. Він зазначив, що звертається до ЄСПЛ, оскільки не погоджується з оцінкою доказів, наданою національними судами.

1. Які основні умови прийнятності заяви до ЄСПЛ повинен виконати заявник?
2. Чи дотримався Андрій К. строку звернення до ЄСПЛ?
3. Чи є незгода з оцінкою доказів національними судами достатньою підставою для звернення до ЄСПЛ?
4. Які вимоги до змісту заяви та документів, що додаються до неї?
5. Яке рішення щодо прийнятності заяви може бути ухвалене ЄСПЛ у цій ситуації?

Обґрунтуйте відповідь із посиланням на Конвенцію та Регламент Суду.

Завдання 2. Громадянка України Марія Л. звернулася до національних судів із позовом про поновлення на роботі після незаконного, на її думку, звільнення. Вона стверджувала, що суди не надали належної оцінки поданим нею доказам та не відповіли на окремі важливі аргументи. Після розгляду справи апеляційним судом касаційний суд 15 лютого 2026 року ухвалив остаточне рішення не на її користь. Вважаючи, що було порушено її право на справедливий суд, гарантоване статтею 6 Європейської конвенції з прав людини, Марія 10 квітня 2026 року надіслала заяву до ЄСПЛ. У заяві вона зазначила свої персональні дані, коротко описала обставини справи, проте не додала копій судових рішень і не пояснила, які саме процесуальні порушення допущено під час розгляду справи. Замість офіційного формуляра заяви вона надіслала лист у довільній формі. Через деякий час Марія отримала повідомлення про те, що її звернення не відповідає встановленим вимогам.

1. Чи дотрималася Марія Л. чотиримісячного строку звернення до ЄСПЛ?
2. Чи достатньо самого факту незгоди з рішенням національного суду для звернення до ЄСПЛ?
3. Яким вимогам має відповідати індивідуальна заява до ЄСПЛ?
4. Чи може Суд розглянути звернення, оформлене у довільній формі без

необхідних документів?

5. Чим відрізняються реєстрація заяви та визнання її прийнятною?

6. Які подальші дії повинна вчинити Марія Л. для належного звернення до ЄСПЛ?

Завдання 3. Складіть порівняльну таблицю: «система захисту прав Радою Європи та Європейським союзом»

Критерій порівняння	Рада Європи	Європейський Союз (ЄС)
1. Правова природа згідно статутним документам		
2. Основна мета		
3. Основний нормативно-правовий акт		
4. Коло держав-учасниць		
5. Основні інституції		
6. Основний судовий орган		
7. Хто може звернутися до суду?		
8. Предмет захисту		
9. Механізм подання скарги		
10. Юридична сила рішень		
11. Захист соціальних прав		
12. Значення для України		

Завдання 4. У 2027 році завершується дев'ятирічний строк повноважень судді Європейського суду з прав людини, обраного від держави А – члена Ради Європи. Для обрання нового судді держава повинна подати список із трьох кандидатів. Уряд держави А оголосив конкурс на посаду судді ЄСПЛ. До участі в конкурсі допустили трьох кандидатів: суддю національного суду з багаторічним досвідом роботи, професора права та адвоката, який спеціалізується на захисті прав людини.

Після проведення співбесід національна комісія сформувала список із трьох кандидатів і передала його уряду. Однак під час підготовки документів виникла суперечка: один із членів уряду запропонував виключити професора права зі списку, оскільки він не працював суддею, та замінити його іншим кандидатом, який має досвід роботи в органах виконавчої влади. Після затвердження списку уряд планує передати його безпосередньо до ЄСПЛ, щоб Суд самостійно обрав одного з кандидатів.

1. Які основні вимоги висуваються до кандидатів на посаду судді ЄСПЛ?
2. Чи обов'язково кандидат повинен мати досвід роботи саме суддею національного суду?
3. Яку роль відіграє держава-член Ради Європи у висуненні кандидатів?
4. Який орган Ради Європи обирає суддю ЄСПЛ і яким способом?
5. Чи правильно уряд планує передати список безпосередньо до ЄСПЛ?
6. На який строк обирають суддів ЄСПЛ і чи допускається їх переобрання?
7. Які вимоги щодо незалежності та неупередженості повинні виконувати судді ЄСПЛ?

Завдання 5. Громадянин України Олександр П. звернувся до Європейського суду з прав людини зі скаргою на надмірну тривалість судового провадження та невиконання остаточного рішення національного суду про стягнення заборгованості з державного підприємства. ЄСПЛ встановив порушення статті 6 Європейської конвенції

з прав людини та статті 1 Першого протоколу до Конвенції. У своєму рішенні Суд зобов'язав Україну виплатити заявникові визначену суму справедливої сатисфакції.

Після набрання рішенням остаточного статусу Україна виплатила Олександру П. присуджену суму компенсації. Однак остаточне рішення національного суду про стягнення заборгованості з державного підприємства залишилося невиконаним. Крім того, аналогічні порушення продовжували виникати в інших справах.

Комітет міністрів Ради Європи, здійснюючи нагляд за виконанням рішення ЄСПЛ, звернувся до України із запитом про інформацію щодо індивідуальних заходів, вжитих для відновлення прав заявника, та загальних заходів, спрямованих на запобігання подібним порушенням у майбутньому. Уряд України повідомив про виплату компенсації, але не надав переконливих відомостей про виконання національного судового рішення та усунення системної проблеми невиконання судових рішень.

1. Який орган Ради Європи здійснює нагляд за виконанням остаточних рішень ЄСПЛ?

2. Чи достатньо для виконання рішення ЄСПЛ лише виплатити заявникові присуджену справедливу сатисфакцію?

3. Які індивідуальні та загальні заходи може бути зобов'язана вжити держава-відповідач?

4. Які повноваження має Комітет міністрів Ради Європи під час нагляду за виконанням рішення ЄСПЛ?

5. Які дії може вжити Комітет міністрів, якщо держава не виконує рішення належним чином?

6. Чи може Комітет міністрів самостійно скасувати рішення національного суду або присудити заявникові додаткову компенсацію?

Завдання 6. Вирішіть тестове завдання. Відповідь обґрунтуйте.

«Воюють армії, а не народи», - це принцип:

а) гаазького права;

б) женецького права;

в) права ЄС;

г) гуманності й нейтралітету, що може бути закріплено в Конституції будь-якої держави.

Завдання 7. Громадянин України Сергій М. звернувся до Європейського суду з прав людини зі скаргою на тривале невиконання остаточного рішення національного суду про стягнення з державного органу заборгованості з соціальних виплат. ЄСПЛ встановив порушення статті 6 Європейської конвенції з прав людини та статті 1 Першого протоколу до Конвенції. Суд зобов'язав Україну виплатити заявникові справедливу сатисфакцію в розмірі 2 000 євро.

Україна виплатила заявникові зазначену суму у встановлений строк. Однак рішення національного суду про виплату заборгованості із соціальних виплат залишилося невиконаним. Через рік після ухвалення рішення ЄСПЛ Сергій М. продовжував не отримувати належних йому коштів. Комітет міністрів Ради Європи, здійснюючи нагляд за виконанням рішення ЄСПЛ, звернувся до України з вимогою надати інформацію про заходи, вжиті для виконання рішення національного суду та усунення причин порушення. Уряд повідомив, що компенсацію виплачено, але не надав інформації про фактичне погашення заборгованості.

1. Які юридичні зобов'язання виникають у держави після ухвалення ЄСПЛ остаточного рішення проти неї?

2. Чи означає виплата справедливої сатисфакції автоматичне виконання рішення ЄСПЛ у цій справі?

3. Які індивідуальні заходи повинна вжити Україна для виконання рішення?
4. Чи необхідно державі вживати загальних заходів, якщо аналогічні порушення систематично виникають в інших справах?
5. Який орган Ради Європи здійснює нагляд за виконанням рішення ЄСПЛ і які його повноваження?
6. Які дії може вжити Комітет міністрів Ради Європи, якщо держава не виконує рішення належним чином?
7. Які правові наслідки може мати подальше невиконання рішення ЄСПЛ Україною?

Завдання 8. Визначте, які заходи має вжити Україна для належного виконання рішень ЄСПЛ у різних ситуаціях. Поміркуйте та розмежуйте індивідуальні та загальні заходи й обґрунтуйте відповідь положеннями Європейської конвенції з прав людини.

Завдання 9. Вирішіть тестове завдання. Відповідь обґрунтуйте.

ЄКПЛ та Протоколи до неї НЕ містять норм про:

- а) право на працю та відпочинок;
- б) право на свободу та особисту недоторканність;
- в) право на свободу думки;
- г) право на свободу совісті та віросповідання;
- д) право на свободу вираження поглядів.

Завдання 10. Громадянин України Дмитро К. вважає, що його право на повагу до приватного і сімейного життя, гарантоване статтею 8 Європейської конвенції з прав людини, було порушено внаслідок незаконного збирання та поширення його персональних даних державним органом. Дмитро звернувся до національного суду з вимогою визнати дії державного органу незаконними та відшкодувати завдану моральну шкоду. Суд першої інстанції відмовив у задоволенні позову, а апеляційний суд залишив це рішення без змін. Дмитро мав можливість оскаржити рішення в касаційному порядку, однак вирішив цього не робити, вважаючи, що касаційний суд усе одно не змінить попередніх рішень. Через п'ять місяців після ухвалення остаточного рішення у його справі Дмитро подав заяву до ЄСПЛ. У заяві він зазначив, що національні суди неправильно оцінили докази, та попросив Суд скасувати їхні рішення й зобов'язати державний орган виплатити йому компенсацію. Крім того, Дмитро не надав документів, які підтверджували б, що саме його персональні дані були поширені, та не пояснив, чому вважає використані національні. Які основні умови прийнятності індивідуальної заяви передбачені статтею 35 Європейської конвенції з прав людини?

1. Чи виконав Дмитро вимогу щодо вичерпання національних засобів юридичного захисту?
2. Чи дотримався заявник чотиримісячного строку звернення до ЄСПЛ?
3. Чи достатньо для прийнятності заяви самого твердження про порушення статті 8 Конвенції?
4. Чи може ЄСПЛ діяти як апеляційна інстанція та скасувати рішення національних судів?
5. Яке значення має наявність документів, що підтверджують обставини порушення?
6. Яке рішення щодо прийнятності заяви може бути ухвалене за наведених обставин?

Визначте, які саме умови прийнятності заяви Дмитра К. не дотримано або належно не обґрунтовано. Підготуйте юридичний висновок із посиланням на відповідні положення Європейської конвенції з прав людини.

Завдання 11. У березні 2026 року громадянин російської федерації Андрій С. перебував на території України на законних підставах. Під час перевірки документів його затримали українські правоохоронці за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Андрій стверджував, що під час затримання йому не повідомили належним чином підстави позбавлення волі, не забезпечили своєчасного доступу до адвоката та тривалий час не доставляли до суду для перевірки законності затримання.

Після звільнення Андрій оскаржив дії правоохоронців у національних судах. Остаточне рішення суду, яке його не задовольнило, було ухвалено 1 червня 2026 року. Вичерпавши доступні ефективні національні засоби юридичного захисту, 15 вересня 2026 року Андрій подав заяву до Європейського суду з прав людини проти України. Уряд України заперечив проти розгляду заяви, зазначивши, що заявник є громадянином Російської Федерації, а тому не може користуватися механізмами захисту, передбаченими Європейською конвенцією з прав людини.

1. Чи має громадянин російської федерації право звернутися до ЄСПЛ із заявою проти України у 2026 році?
2. Чи має значення громадянство заявника для визначення його права на звернення до Суду?
3. Чи поширюються положення Європейської конвенції з прав людини на дії українських правоохоронців щодо іноземця на території України?
4. Які статті Конвенції можуть бути застосовними до описаних обставин?
5. Чи дотримався Андрій строку звернення до ЄСПЛ?
6. Які інші умови прийнятності заяви необхідно перевірити?
7. Чи може ЄСПЛ відхилити заяву лише на тій підставі, що заявник є громадянином держави, яка припинила участь у Конвенції?

Завдання 12. Приготуйте реферати за наступними питаннями: 1. Історія створення та становлення Європейського суду з прав людини. 2. Правовий статус ЄСПЛ у системі органів Ради Європи. 3. Співвідношення компетенції ЄСПЛ та національних судів. 4. Принцип субсидіарності у практиці ЄСПЛ. 5. Принцип динамічного тлумачення 6. Конвенції: концепція «живого інструмента».

Завдання 13. Заповніть таблицю «Компетенція Європейського суду з прав людини»:

<i>Вид компетенції</i>	<i>Нормативна підстава</i>	<i>Суть повноважень</i>	<i>Приклад</i>
Розгляд індивідуальних заяв	Ст. 34 Конвенції		
Міждержавні справи	Ст. 33 Конвенції		
Надання консультативних висновків	Протокол № 16		

Завдання 14. До Європейського суду з прав людини звернулася громадянка України Олена К., син якої загинув під час перебування під вартою в поліції. За два дні до смерті її син був затриманий за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Під час затримання він не чинив опору та не мав видимих тілесних ушкоджень. У поліцейському ізоляторі він повідомляв працівникам поліції про погіршення самопочуття та просив надати медичну допомогу. Однак його прохання залишилися без належної уваги. Наступного ранку чоловіка знайшли мертвим у камері. За результатами судово-медичної експертизи, смерть настала внаслідок травм, отриманих незадовго до смерті. Відеозаписи з камер спостереження зникли, а розслідування обставин загибелі тривало понад три роки, проте жодній особі не було повідомлено про підозру. Мати загиблого стверджує, що органи державної влади не забезпечили захист життя її сина та не провели ефективного розслідування його смерті.

1. Яке право, передбачене ЄКПЛ, могло бути порушене в цій ситуації?
2. Які позитивні та негативні зобов'язання держави випливають зі статті 2 ЄКПЛ?
3. Чи може держава нести відповідальність за смерть особи, яка перебувала під вартою, якщо безпосереднього виконавця не встановлено?
4. Чи може тривале та неефективне розслідування смерті становити самостійне порушення статті 2 ЄКПЛ?
5. Які обставини ЄСПЛ мав би дослідити під час розгляду цієї справи?
6. Які умови прийнятності заяви повинна виконати мати загиблого відповідно до статті 35 ЄКПЛ?

Завдання 15. Заповніть таблицю «Структура ЄСПЛ та повноваження його органів»:

<i>Орган або склад Суду</i>	<i>Склад (кількість суддів)</i>	<i>Повноваження</i>
Одноособовий розгляд		
Комітет		
Палата		
Велика палата		
Пленум ЄСПЛ		

Завдання 16. Приготуйте реферати за наступними питаннями: 1. Відхилення заяв, поданих анонімно або зловживаючи правом на індивідуальне звернення. 2. Односторонні декларації держав у практиці ЄСПЛ. 3. Захист прав людини під час збройного конфлікту в практиці ЄСПЛ. 4. Практика ЄСПЛ щодо порушень прав людини внаслідок збройної агресії росії проти України. 5. Юрисдикція держави за межами її території у практиці ЄСПЛ. 6. Відповідальність держави за порушення прав людини на тимчасово окупованих територіях.

Завдання 17. У результаті збройного конфлікту між державами Альфа та Бета збройні сили Альфи завдали значних руйнувань цивільній інфраструктурі Бети: були знищені мости, електростанції та лікарні. Після припинення конфлікту міжнародний судовий орган встановив, що дії Альфи порушували норми міжнародного права та спричинили значні матеріальні збитки державі Бета.

Уряд Бети звернувся з вимогою про виплату репарацій у розмірі 15 млрд доларів США для відновлення зруйнованих об'єктів. Альфа визнала факт заподіяння шкоди, але заявила, що готова лише частково компенсувати збитки шляхом передачі будівельної техніки та надання безоплатної допомоги у відбудові.

Між державами виник спір щодо форми, обсягу та порядку відшкодування шкоди.

1. Що таке репарації в міжнародному праві?
2. За яких умов держава несе міжнародно-правову відповідальність за завдану шкоду?
3. Які форми відшкодування шкоди передбачає міжнародне право?
4. Чим репарації відрізняються від реституції та сатисфакції?
5. Чи може держава Бета вимагати повного відшкодування завданих збитків?
6. Чи має право Альфа самостійно визначати форму відшкодування шкоди?
7. Які принципи міжнародно-правової відповідальності держав слід застосувати для вирішення спору?
8. Яке рішення має бути прийняте щодо вимог Бети про виплату репарацій?
9. Визначте, які види міжнародно-правової відповідальності можуть бути застосовані до держави Альфа та чи можливе поєднання різних форм відшкодування

шкоди в одному випадку.

Завдання 18. Заповніть таблицю «Умови прийнятності індивідуальної заяви»:

<i>Умова</i>	<i>Зміст вимоги</i>	<i>Нормативна підстава</i>	<i>Наслідки недотримання</i>
Вичерпання національних засобів			
Дотримання строку звернення			
Статус жертви порушення			
Відсутність анонімності			
Відсутність зловживання правом на звернення			
Відсутність істотної шкоди			

Завдання 19. Вирішіть тестове завдання. Відповідь обґрунтуйте.

Частина міжнародного гуманітарного права, яка встановлює правила захисту жертв збройних конфліктів, - це:

- а) гаазьке право;
- б) женецьке право;
- в) и'яке право.

Завдання 20. Вирішіть тестове завдання. Відповідь обґрунтуйте.

Яку назву має акт, який визначає сучасні Цілі сталого розвитку:

- а) Конституція України;
- б) Загальна декларація прав людини;
- в) Трансформація нашого світу: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року;
- г) Європейська соціальна хартія;
- д) Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року.

Завдання 21. Приготуйте реферати за наступними питаннями: 1. Захист прав військовослужбовців у практиці ЄСПЛ. 2. Захист прав ветеранів війни та осіб з інвалідністю внаслідок війни: можливості застосування Конвенції. 3. Захист прав внутрішньо переміщених осіб у практиці ЄСПЛ. 4. Права іноземців та осіб без громадянства у практиці ЄСПЛ. 5. Практика ЄСПЛ щодо екстрадиції та видворення іноземців. 6. Захист прав шукачів притулку та біженців у практиці ЄСПЛ.

Завдання 22. Вирішіть тестове завдання. Відповідь обґрунтуйте.

Рада Європи формує європейську систему захисту прав людини, в якій особливе (центральне) місце займає:

- а) Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод 1950р.
- б) Загальна декларація прав людини 1948 р.;
- в) Конвенція про права дитини 1989 р.;
- г) Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р.;
- д) Заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі 1975 р.

Завдання 23. Громадянин України Андрій М. був затриманий працівниками поліції за підозрою у вчиненні крадіжки. Під час допиту поліцейські вимагали від нього зізнатися у вчиненні кримінального правопорушення. Коли затриманий відмовився визнавати свою вину, двоє працівників поліції завдали йому численних ударів по тулубу та голові, погрожували подальшим насильством і не дозволяли скористатися допомогою адвоката. Після звільнення Андрій звернувся до лікарні, де в нього діагностували численні синці та перелом ребра. Він подав скаргу до органів

прокуратури, додавши медичні документи та фотографії тілесних ушкоджень. Однак за результатами перевірки було відмовлено в порушенні кримінального провадження щодо працівників поліції. Перевірка ґрунтувалася переважно на поясненнях самих поліцейських, а заявника повторно не допитали та не призначили додаткової судово-медичної експертизи. Національні органи влади не надали переконливого пояснення походження тілесних ушкоджень. Андрій вирішив звернутися до Європейського суду з прав людини, посилаючись на порушення його прав, гарантованих Європейською конвенцією з прав людини.

1. Яка стаття ЄКПЛ може бути застосована до описаної ситуації?
2. Чим відрізняються катування, нелюдське поводження та поводження, що принижує гідність?
3. Чи можуть дії працівників поліції становити порушення статті 3 ЄКПЛ? Обґрунтуйте відповідь.
4. Які позитивні та процесуальні зобов'язання держави передбачає стаття 3 ЄКПЛ?
5. Яке значення для справи мають медичні документи, фотографії тілесних ушкоджень і пояснення заявника?
6. Чи може неефективне розслідування скарги на жорстоке поводження становити окреме порушення статті 3 ЄКПЛ?
7. Які умови прийнятності заяви повинен виконати Андрій відповідно до статті 35 ЄКПЛ?

Завдання 24. Вирішіть тестове завдання. Відповідь обґрунтуйте.

Основним сучасним механізмом реалізації контролю РЄ над захистом прав людини у державах-членах РЄ є:

- а) ЄСПЛ;
- б) ПАРЕ;
- в) Міжнародний трибунал;
- г) Європейська комісія з прав людини.

Завдання 25. Приготуйте реферати за наступними питаннями: 1. Захист персональних даних і приватності в цифровому середовищі. 2. Свобода вираження поглядів в Інтернеті та соціальних мережах. 3. Практика ЄСПЛ щодо домашнього насильства та гендерної дискримінації. 4. Захист прав людей з інвалідністю та маломобільних груп населення. 5. Захист довкілля через механізми Європейської конвенції з прав людини.

Завдання 27. Заповніть таблицю «Індивідуальні та загальні заходи виконання рішень ЄСПЛ»

<i>Критерій</i>	<i>Індивідуальні заходи</i>	<i>Загальні заходи</i>
Мета		
Спрямованість		
Приклади		
Очікуваний результат		

Завдання 28. Вирішіть тестове завдання. Відповідь обґрунтуйте.

Хто відповідно до міжнародного гуманітарного права належить до комбатантів?

- а) Особи, які беруть безпосередню участь у бойових діях та мають право застосовувати зброю;
- б) Усі громадяни держави, на території якої відбувається збройний конфлікт;
- в) Медичний персонал та духовенство збройних сил;
- г) Журналісти, які висвітлюють воєнні дії.

Завдання 29. У державі А триває міжнародний збройний конфлікт із державою Б. Під час бойових дій збройні сили держави А захопили населений пункт, у якому залишилося близько 500 цивільних осіб. Командир підрозділу держави А віддав наказ евакуювати цивільне населення з району бойових дій. Водночас військовослужбовці заборонили цивільним чоловікам віком від 18 до 60 років залишати населений пункт, мотивуючи це необхідністю запобігти проникненню диверсантів. Через декілька днів один із будинків, у якому перебували цивільні особи, був зруйнований унаслідок авіаційного удару. Військове командування стверджувало, що поруч із будинком перебував військовий автомобіль противника. При цьому перед нанесенням удару не було проведено належної перевірки щодо присутності цивільного населення. Після захоплення населеного пункту військовослужбовці держави А затримали 15 цивільних чоловіків, яких запідозрили у співпраці з противником. Їх утримували протягом десяти днів без висунення обвинувачень та без можливості повідомити родичів про місце перебування.

1. Чи відповідає заборона цивільним чоловікам залишати населений пункт нормам міжнародного гуманітарного права?
2. Які вимоги міжнародного гуманітарного права повинні дотримуватися під час планування та здійснення авіаційного удару?
3. Чи може наявність військового об'єкта поблизу цивільного об'єкта бути підставою для його знищення?
4. Чи правомірним є затримання цивільних осіб за підозрою у співпраці з противником?
5. Які гарантії повинні надаватися цивільним особам, позбавленим свободи?
6. Які принципи міжнародного гуманітарного права можуть бути порушені у наведеній ситуації?
7. Визначте, які положення Женевських конвенцій 1949 року та Додаткових протоколів до них можуть бути застосовані.

Завдання 30. Громадянин України Сергій П. постійно проживає у місті Львові та працює в міжнародній компанії. У зв'язку з робочими обов'язками він регулярно виїжджає за кордон. У 2025 році Сергій подав документи для оформлення закордонного паспорта, однак отримав відмову від компетентного органу. У відповіді зазначалося, що його право на виїзд за межі України тимчасово обмежено через наявність заборгованості за кредитним договором. При цьому Сергій не був стороною судового провадження щодо встановлення заборони на виїзд, а копії судового рішення або іншого документа, який був підставою для обмеження, йому не надали.

Сергій звернувся до суду України з вимогою скасувати обмеження. Суд залишив його позов без задоволення, пославшись на інформацію компетентного органу, не дослідивши належним чином підстави та пропорційність застосованого обмеження. Після цього Сергій вирішив звернутися до Європейського суду з прав людини, вважаючи, що держава порушила його право на свободу пересування.

1. Яка стаття ЄКПЛ та протоколів до неї гарантує право на свободу пересування?
2. Чи охоплює це право можливість вільно залишати територію держави?
3. За яких умов держава може законно обмежувати право особи на виїзд за межі країни?
4. Чи є обмеження права Сергія законним, якщо йому не повідомили конкретних правових підстав і не надали можливості ефективно оскаржити рішення?
5. Яке значення мають принципи законності, легітимної мети та пропорційності при оцінюванні обмежень свободи пересування?
6. Які засоби юридичного захисту повинен використати Сергій перед зверненням до ЄСПЛ?

7. Які умови прийнятності заяви необхідно виконати відповідно до статті 35 ЄКПЛ?

Завдання 31. Приготуйте реферати за наступними питаннями: 1. Вплив практики ЄСПЛ на реформування українського законодавства. 2. Роль Уповноваженого у справах ЄСПЛ у забезпеченні виконання рішень Суду. 3. Пілотні рішення ЄСПЛ та їх значення для усунення системних проблем. 5. Міждержавні справи України проти росії в практиці ЄСПЛ: юрисдикція, докази та встановлення порушень.

Завдання 32. Складіть таблицю з трьох колонок: «Підстава обмеження свободи пересування», «Умови допустимості за ЄКПЛ», «Приклад із практики ЄСПЛ». Наведіть щонайменше три приклади можливих обмежень та оцініть їхню пропорційність.

Завдання 33. Складіть короткий проєкт правової позиції заявника для ЄСПЛ: сформулюйте суть скарги, зазначте докази порушення статті 3 та поясніть, яких заходів він може вимагати від держави.

Завдання 34. Громадянин України Дмитро К. звернувся до суду з позовом про поновлення на роботі та стягнення заборгованості із заробітної плати. Під час судового розгляду він подав документи, які підтверджували факт незаконного звільнення, а також клопотав про допит свідків, які могли підтвердити його позицію. Суд першої інстанції відмовив у задоволенні позову. У рішенні суд не надав оцінки частині письмових доказів, не пояснив причин відхилення клопотання про допит свідків та фактично відтворив аргументи відповідача – роботодавця. Дмитро подав апеляційну скаргу, однак апеляційний суд залишив рішення без змін, обмежившись загальним висновком про його законність і обґрунтованість.

Крім того, під час апеляційного розгляду Дмитра належним чином не повідомили про дату судового засідання. Через це він не зміг особисто взяти участь у розгляді справи та надати пояснення щодо доводів роботодавця. Вважаючи, що національні суди не забезпечили йому справедливого судового розгляду, Дмитро вирішив звернутися до Європейського суду з прав людини.

1. Яка стаття ЄКПЛ гарантує право на справедливий суд?
2. Чи поширюються гарантії статті 6 ЄКПЛ на спір щодо поновлення на роботі та стягнення заробітної плати?
3. Які складові права на справедливий суд могли бути порушені в описаній ситуації?
4. Чи зобов'язаний національний суд надавати мотиви свого рішення та оцінювати істотні аргументи сторін?
5. Чи може неналежне повідомлення про судові засідання порушувати принцип змагальності та право бути почутим?
6. Чи означає будь-яка помилка національного суду автоматичне порушення статті 6 ЄКПЛ?
7. Які умови має виконати Дмитро для звернення до ЄСПЛ відповідно до статті 35 ЄКПЛ?

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ:

1. Права людини, викладені в Загальній декларації прав людини.
2. Система захисту прав людини у міжнародному праві.
3. Міжнародні органи та механізми, які відносяться до універсальної системи захисту прав людини.
4. Регіональні механізми захисту прав людини.
5. Рада Європи та Європейський суд з прав людини: загальні відомості.
6. Міжамериканська комісія з прав людини
7. Регіональні міжнародні суди, що здійснюють контроль за забезпеченням державами захисту прав людини.
8. Поняття, ознаки та система основних принципів міжнародного права.
9. Принцип поваги до прав і основних свобод людини.
10. незастосування сили або погрози силою.
11. Принцип мирного вирішення міжнародних спорів.
12. Принцип рівності та самовизначення народів.
13. Принцип суверенної рівності держав.
14. Принцип невтручання у внутрішні справи.
15. Принцип територіальної цілісності держави.
16. Принцип непорушності (недоторканності) державних кордонів.
17. Принципи міжнародного співробітництва.
18. Міжнародно-правові стандарти прав людини.
19. Структура міжнародних норм у сфері прав людини.
20. Міжнародно-правові засобами, які покликані забезпечити та захистити основні права людини.
21. Імплементация норм міжнародного права. Процедура ратифікації. Денонсація міжнародних актів в сфері захисту прав людини.
22. Механізм міжнародного захисту прав людини.
23. Універсальні та регіональні механізми захисту прав людини.
24. Універсальна система захисту прав людини.
25. Конвенційні механізми захисту прав людини в системі ООН.
26. Інституційні механізми захисту прав людини, їх види.
27. Конвенційний механізм забезпечення міжнародно-правових стандартів прав людини в системі ООН.
28. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні.
29. Досвід країн ЄС у захисті прав людини.
30. Захист прав людини, що здійснюється Радою Європи.
31. Система захисту прав людини ЄС. Захист прав людини в Асоціації держав Південно-Східної Азії.
32. Захист прав людини у Співдружності Незалежних Держав.
33. Захист прав людини у Лізі арабських держав.
34. Захист прав людини в Організації ісламського співробітництва.
35. Історичні причини й умови підписання ЄКПЛ. Етапи розвитку конвенційного механізму захисту прав людини.
36. Ізмірська, Інтерлакенська, Брайтонська та Брюссельська декларації і їх імплементация.
37. Вихідні засади, структура, сфера дії Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколів до неї.
38. Застереження до ЄКПЛ, внесення змін до неї та денонсація.
39. Протоколи до ЄКПЛ: загальна характеристика.
40. Імплементация Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

та Протоколів до неї у національну юридичну практику України добросовісного виконання міжнародних зобов'язань.

41. Порядок створення Ради Європи.
42. Установчі документи Ради Європи: основні положення.
43. Основні органи Ради Європи. Основні акти Ради Європи.
44. Секретаріат Ради Європи., його повноваження.
45. Парламентська асамблея Ради Європи» (ПАРЄ).
46. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод 1950 р. (ЕКПЛ).
47. Денонсація, механізми денонсації в Україні.
48. Діяльність РЄ щодо захисту прав людини.
49. Субсидіарність конвенційного механізму захисту прав людини.
50. Порядок формування, склад та організаційна структура Суду.
51. Структура ЄСПЛ. Компетенція функціональних підрозділів Суду.
55. Особливості оформлення заяв до Суду та ведення з ним переписки.
56. Особливості розгляду індивідуальних заяв Судом.
57. Політика пріоритету. Процедура дружнього врегулювання.
58. Юрисдикція *ratione personae* (за колом осіб).
59. Юрисдикція *ratione materiae* (предметна).
60. Юрисдикція *ratione temporis* (часова).
61. Юрисдикція *ratione loci* (територіальна).
62. Правова природа, види та структура рішень ЄСПЛ.
63. Повноваження судді, що засідає одноособово, Комітету, Палати та Великої Палати ЄСПЛ.
64. Критерії прийнятності скарги.
65. Види та структура заяв, що подаються до ЄСПЛ.
66. Пілотні рішення Суду: загальна характеристика.
67. «Правило 39». Дружнє врегулювання справи.
68. Справедлива сатисфакція: поняття, склад, особливості присудження.
69. Характеристика системи «HUDOC» та пошук рішень ЄСПЛ за допомогою «HUDOC».
70. Основні види рішень ЄСПЛ.
71. Порядок набрання чинності рішеннями ЄСПЛ.
72. Процедура виконання рішень ЄСПЛ в Україні.
73. Основними завданнями Уповноваженої особи.
74. Заходи (індивідуальні, загальні) з виконання рішень ЄСПЛ.
75. Контроль Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень ЄСПЛ.
76. Особливості застосування рішень ЄСПЛ.
77. Методи тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. (Філологічне тлумачення. Історичне тлумачення. Телеологічне тлумачення. Системне тлумачення. Функціональне тлумачення.)
78. Принципи тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
79. Принцип свободи розсуду держави.
80. Принцип автономного тлумачення.
81. Принцип забезпечення правової визначеності.
82. Принцип ефективного та динамічного тлумачення.
83. Принцип пропорційності та забезпечення рівноваги інтересів.
84. Принцип забезпечення мінімальних гарантій прав людини.
85. Принцип урахування загальновизнаних норм міжнародного права.
86. Практика Європейського суду з прав людини щодо випадків правомірного чи неправомірного позбавлення свободи.

87. Гарантії прав особи на свободу та на особисту недоторканність.
88. Порушення права на свободу та особисту недоторканність у рішеннях Суду щодо України.
89. Повернення шукачів притулку з однієї країни-члена ЄС до іншої.
90. Обов'язки держави, що впливають зі ст. 3 Конвенції про захист прав людини та основних свобод.
91. Зміст заборони катування, нелюдського або такого, що принижує людську гідність, поводження чи покарання у практиці Європейського суду з прав людини.
92. Принцип «мінімального рівня жорстокості».
93. Ознаки катування у рішеннях Європейського суду з прав людини проти України.
94. Принципи «справедливості» судового розгляду.
95. Сфера застосування права на публічний судовий розгляд справи.
96. Презумпція невинуватості. Право на розгляд справи незалежним і безстороннім судом.
97. Право на розгляд справи упродовж розумного строку.
98. Право на захист.
99. Принцип неприпустимості повторного притягнення до відповідальності за один і той самий злочин.
100. Приватне та сімейне життя й захист кореспонденції.
101. Опіка над неповнолітніми дітьми та їхнє незаконне вивезення одним із батьків.
102. Притулок та імміграція.
103. Свобода вираження поглядів.
104. Принцип рівності та заборона дискримінації.
105. Свобода зібрань та об'єднання.
106. Право на мирне володіння майном.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Система оцінювання знань здобувача освіти з виконання самостійної роботи здійснюється шляхом проведення кредитно-модульних контрольних заходів, які включають:

Форма контролю	Форма представлення	Об'єкти контролю	Результат
Оцінювання результатів виконання самостійної роботи	письмова та/або електронній формі відповідно до рекомендованих вказівок та пропонуваного варіанту	Пізнавальна діяльність, їх творчість, аналітичність, критичність і самостійність; формування навичок первинної обробки інформації, роботи із документами; уміння узагальнювати та інтегрувати отриману інформацію; робота із першоджерелами; рівень оволодіння навичками самостійної роботи тощо	Оцінка за 100-бальною шкалою згідно з критеріями виконання теоретичного або практичного завдання

КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Видами оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти є поточний та підсумковий контроль. 100 балів може отримати здобувач освіти за виконання конкретних завдань за кожним із видів контролю.

Перед початком вивчення навчальної дисципліни здобувача освіти повинні ознайомити із тривалістю вивчення навчального матеріалу (кількість занять); кількістю й тематикою обов'язкових робіт, термінами їх проведення; умовами оцінювання.

Поточний контроль – оцінювання роботи здобувача освіти під час проведення аудиторних занять, тематичних робіт, самостійної роботи (оцінюється в балах, максимальний – 100 балів).

Об'єкт поточного контролю – процес встановлення рівня досягнень програмних результатів в оволодінні змістом предмету, уміннями та навичками.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі вивчення тем навчальної дисципліни. Його основними завданнями є: встановлення й оцінювання рівнів розуміння і первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і навичок.

Критерії оцінки теоретичних завдань:

90–100 балів отримує здобувач освіти, який повно та ґрунтовно розкриває теоретичне питання; вільно висловлює власні думки і відчуття; визначає програму особистої пізнавальної діяльності; самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; переконливо аргументує відповіді на додаткові питання;

85–89 балів отримує здобувач освіти, який розкриває теоретичне питання з неточностями; припускається окремих незначних помилок, але самостійно виправляє їх; оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; обґрунтовує та аргументує свою думку;

75–84 балів отримує здобувач освіти, який відтворює значну частину теоретичного матеріалу; виявляє знання і розуміння основних положень; припускається помилок, серед яких є суттєві, виправляє їх з допомогою викладача; неповно обґрунтовує власну думку;

65–74 балів отримує здобувач освіти, який правильно визначає сутність питання, але недостатньо або поверхнево розкриває більшість його окремих положень і допускає при цьому помилки, які частково впливають на загальне розуміння проблеми;

60–64 балів отримує здобувач освіти, який володіє теоретичним матеріалом на рівні

фрагментів, що становлять незначну його частину; частково та поверхово розкриває лише окремі положення питання; допускає значних суттєвих помилок, котрі значно вплинули на загальне розуміння проблеми;

35–59 балів отримує здобувач освіти, який володіє теоретичним матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями; не дає відповіді на додаткові питання (навіть з допомогою викладача);

0–34 балів отримує здобувач освіти, який володіє теоретичним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів або взагалі не дає відповіді на питання.

Критерії оцінки практичних завдань:

90–100 балів отримує здобувач освіти, який застосовує системні знання практичного матеріалу, передбачені навчальною програмою;

85–89 балів отримує здобувач освіти, який застосовує узагальнені знання практичного матеріалу, передбачені навчальною програмою;

75–84 балів отримує здобувач освіти, який виконує практичні завдання в цілому правильно, але з незначними неточностями;

65–74 балів отримує здобувач освіти, який припускається помилок через недостатнє розуміння програмного матеріалу;

60–64 балів отримує здобувач освіти, який припускається значних помилок; виконання завдань викликає значні труднощі; потребує допомоги викладача;

35–59 балів отримує здобувач освіти, який має фрагментарні знання щодо виконання практичного завдання.

0–34 балів отримує здобувач освіти, який не може виконати практичні завдання.

Критерії оцінки тестових завдань:

90–100 балів отримує здобувач освіти, який вирішив більше, чим 90% із запропонованого набору тестових завдань;

85–89 балів отримує здобувач освіти, який вирішив 85-89% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності;

75–84 балів отримує здобувач освіти, який вирішив 75-84% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності;

65–74 балів отримує здобувач освіти, який вирішив 65-74% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності;

60–64 балів отримує здобувач освіти, який вирішив 60-64% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності;

35–59 балів отримує здобувач освіти, який вирішив 35-59% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності;

0–34 балів отримує здобувач освіти, який вирішив менше, аніж 34% із запропонованого набору тестових завдань різного рівня складності.

Модульний контроль – це оцінювання засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу, винесеного на цей контрольний захід (оцінюється в балах, максимальний – 100 балів). Об'єкт модульного контролю – тестові завдання різного рівня складності.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену у терміни, передбачені графіком освітнього процесу, і оцінюється за 100-бальною шкалою.

Критерії підсумкового оцінювання:

90–100 балів отримує здобувач освіти, який вільно володіє програмним обсягом матеріалу, виявляє і демонструє особисті творчі здібності, вміє самостійно здобувати нові знання, демонструє ґрунтовні знання, вміння та практичні навички; без допомоги вміє викладача знаходити та опрацьовує необхідну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, вміє використовувати методи наукового обґрунтування власних рішень, самостійно розкриває власні обдарування й нахили.

85–89 балів отримує здобувач освіти, який вільно володіє програмним обсягом

матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує завдання (вправи і задачі тощо) у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна, вміє обґрунтувати на аргументувати свою думку.

75–84 балів отримує здобувач освіти, який вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому, самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати окремі аргументи для підтвердження думок.

65–74 балів отримує здобувач освіти, який відтворює значну частину теоретичного матеріалу, демонструє знання і розуміння основних положень з допомогою викладача може поверхнево відтворювати і аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.

60–64 балів отримує здобувач освіти, який володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні або володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

35–59 балів отримує здобувач освіти, який володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

0–34 балів отримує здобувач освіти, який володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЛНТУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Міжнародне право практика Європейського суду з прав людини» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль (1 семестр)

	Поточний контроль	Модульний контроль		Заліковий модуль 4 (оцінка за ІЗ)	Заліковий модуль 5	Підсумкова оцінка
	Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3		Екзамен	
Вагові коефіцієнти	20%	15%	15%	10%	40%	100%
Максимальна кількість балів (за 100-бальною шкалою)	100	100	100	100	100	100

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

БАЗОВІ ДЖЕРЕЛА:

Нормативно-правові акти України:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141 (із змін).
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 16. Ст. 146.
3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260 (із змін. та допов.)
4. Про затвердження Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру: Постанова Кабінету Міністрів від 17.06.1994р. № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>
5. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004р. № 1906-IV // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 50. Ст. 540.
6. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 року № 3773-VI // Відомості Верховної Ради. 2012 р., № 19-20, Ст. 179.
7. Про правонаступництво України Закон України від 12 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 46. Ст. 617.
8. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України № 776/97-ВР від 23.12.1997р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Міжнародні правові акти:

1. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_048
2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text
3. Договір про Європейський Союз. URL: https://ips.ligazakon.net/document/mu92338?ed=1992_02_07
4. Договір про заснування Європейської Спільноти URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MU57013?ed=1957_03_25&an=69
5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
6. Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом (ETS № 90) від 27 січня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_331#Text
7. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. Офіц. вісн. України. 2008. № 93. Ст. 3103. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
8. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text
9. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден від 16

грудня 1970 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_167#Text

10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 4 листопада 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

11. Конвенція про статус апатридів від 28 вересня 1954 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232#Text

12. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003#Text

13. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства від 26 листопада 1968 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

14. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

15. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text

16. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_134#Text

17. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21 грудня 1965 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text

18. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: прийнятий резолюцією 2200 А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043

19. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text

20. Статут Організації Об'єднаних Націй 1945 року. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf

21. Статут Ради Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001#Text

22. Угода між Україною та Радою Європи про створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002-25#Text

Навчальна література:

1. Антонович М. М. Міжнародне право: Навчальний посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Юрінком Інтер. 2021. 384 с.

2. Аракелян М.Р. Право Європейського Союзу: навч.-метод. посіб. для практ. занять та самостійної роботи / М. Р. Аракелян, Ю.Ю. Акіменко та ін.; за ред. Х.Н. Безруза; НУ «ОЮА». – Одеса: Фенікс, 2024. – 173 с.

3. Білоусов Є. М., Жуков І. М., Комаров В. В., Яковюк І. В. та ін. Міжнародне приватне право: підруч. / за заг. ред. Є. М. Білоусова, І. В. Яковюка. Харків: Право, 2021. 408 с.

4. Білоцький С. Д., Буроменський М. В., Буткевич О. В., Гнатовський М. М. Міжнародне публічне право: підручник. У 2 т. / за ред. В. В. Мицика. Т. 2. Основні галузі. 2-ге вид., змінене. Харків: Право, 2020. 624 с.

5. Войціховський А. В. Міжнародне право: підручник / А.В. Войціховський; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.

6. Довгерт А. Міжнародне приватне право: зміна концепції. Київ :Алерта, 2024. 256 с.

7. Європейський суд з прав людини. Умови та алгоритм подання заяви до суду і рішення суду щодо України (2025–2026 рр.). Центр учбової літератури, 2026. 454 с.

8. Задоя К. П. Кримінально-правові аспекти практики Європейського суду з прав людини. Одеса: Фенікс, 2025. 760 с.
9. Міжнародне гуманітарне право: посібник для працівників Держ. кримінал.-викон. служби України / Т. Короткий, А. Галай, М. Єлігулашвілі, І. Заворотько, М. Пашковський, В. Пузирний, Н. Хендель; за заг. ред. віцепрезидента УАМП Т. Короткого; Пенітенціарна академія України; УГСПЛ. – Київ; Одеса: Фенікс, 2023. 236 с. URL: <https://elib.chdtu.edu.ua/e-books/5389>
10. Міжнародне публічне право: основи теорії: навч.-метод. посіб. / Х. Н. Бехруз, С. С. Андрейченко, М. В. Грушко та ін. Одеса : Юридика, 2023. 252 с.18.
11. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / Т.Л. Сироїд, Л.О. Фоміна ; за заг. ред. Т.Л. Сироїд. 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2024. 502 с.
12. Міжнародне публічне право: підручник у 2 т. / В.В. Мицик, М.В. Буроменський, М.М. Гнатовський та ін.; за ред. В. В. Мицика. 2-ге вид., змін. Харків: Право, 2020.
13. Міжнародне публічне право: основи теорії: навч.-метод. посіб. / Х.Н. Бехруз, С.С. Андрейченко, М. В. Грушко та ін. Одеса : Юридика, 2023. 252 с.
14. Міжнародне право (у схемах і таблицях): навч. посібник. Електр. навч. вид. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2023. 138 с.
15. Основи права Європейського Союзу: підручник / [Л.І. Адашис, Т.М. Анакіна, С.В. Вихрист та ін.]; за заг. ред. Т.Л. Сироїд; Харків. Нац. ун-т імені В.Н. Каразіна. Вид. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 590 с.
16. Посібник із судової практики Європейської конвенції з прав людини. 2024. URL: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_eu_law_in_echr_case-law_ukr
17. Практика Європейського суду з прав людини в поліцейській діяльності: методичні рекомендації / За заг. ред. Я. М. Когута. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2025. 352 с.
18. Саченко А.П. Практика Європейського суду з прав людини. Кримінальний аспект. Видавничий дім «Дакор». 2021. 208с.
19. Ковалів М.В., Тимчишин Т.М., Ніканорова О.В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
20. Кучук А.М. Практика Європейського суду з прав людини. Ч. 1: навч.-метод. посіб. / А.М. Кучук, О.В. Мінченко, О.О. Орлова. Дніпро: Середняк Т.К., 2021. 124с.
21. Посібник із судової практики Європейської конвенції з прав людини. Права ув'язнених. 2024. URL: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_prisoners_rights_ukr
22. Практика Європейського суду з прав людини щодо України. Том 2. Збірник рішень у справах про право на мирне володіння майном / Батиргарєєва В. С., Хань О. О., Бакумов О. С. Видавництво: «Право», 2020. 254с.
23. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. Р.А. Петрова; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.». Вид. 11-те, змін. і допов. Харків : Право, 2024. 488 с.
24. Практичний посібник з умов прийнятності. 2024. URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Admissibility_guide_UKR
25. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародне право прав людини: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 564 с.
26. Теорія міжнародного права: навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О.В. Бігняка. Херсон: Видавництво «Гельветика», 2020. 224с.
27. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид.,

допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с

28. Яречук В. Д. Основи права Європейського Союзу та Ради Європи: дефініції, джерела, схеми, таблиці та персоналії: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2024. 340с.

ДОПОМІЖНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Звіти про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu/zviti-pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu>

2. Ігнатенко Є. О. Правові позиції Європейського суду з прав людини як джерело права в Україні // Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 1. С. 866-870.

3. Волік В. В., Шамара Р. Вплив практики Європейського суду з прав людини на правозастосовну діяльність в Україні: сучасний стан та перспективи // Серія: Право. Маріупольський державний університет, 2024. С. 20–27. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-3047-2024-14-28-20-27>

4. Вплив практики Європейського суду з прав людини на правозастосування в Україні. Д. В. Цвіцінський / Ірпінський юридичний часопис, 2024, № 3(16), с. 381–387.

5. Ганич О.А. Міжнародне гуманітарне право як механізм захисту прав і свобод людини в Україні під час збройного конфлікту / Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Право». 2026. Вип. 94. Серія ПРАВО. Випуск 94: частина 4. С. 94-100. doi: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.4.13>

6. Ганич О. А. Міжнародний досвід правового регулювання створення безбар'єрного середовища для маломобільних груп населення // Державотворчі процеси в Україні: реалії сьогодення: Тези доповідей за матеріал. III Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 8-9 травня 2026 року) / відп. ред. В.В. Аніщук, А. М. Земко. Луцьк: ІВВ ЛНТУ, 2026. С.84-87. URL: <https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/6118>

7. Ганич О.А. Правова регламентація протидії гібридній війні як засіб забезпечення національної безпеки // Державотворчі процеси в Україні: реалії сьогодення: Тези доповідей за матеріал. II Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 30 квітня 2025 року) / відп. ред. В.В. Аніщук, С.Г. Зицик Луцьк: ІВВ ЛНТУ, 2025. С. 82-86. URL <https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/2570>

8. Ганич О.А., Черedyк Д.Д. Міжнародний досвід реформування заходів антикорупційної політики // Публічне управління: проведення реформи в Україні. Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої тижню права, 10 грудня 2025. Збірник тез доповідей. – Дрогобич: ДВНЗ «ДонНТУ», 2025. С. 28-34. URL: <https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/2666>

9. Ганич О.А., Шинкарук Т.В. Реформування системи соціального забезпечення України в умовах євроінтеграційних процесів // Публічне управління: проведення реформи в Україні. Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої тижню права, 10 грудня 2025. Збірник тез доповідей. Дрогобич: ДВНЗ «ДонНТУ», 2025. С. 34-39. URL: <https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789>

10. Рішення Європейського суду з прав людини // Міністерство внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/activity/right/risennya-jevropeiskogo-sudu-z-prav-lyudini>

11. Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини. URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini>

12. Сокурєнко В., Твердохліб В. Практика Європейського суду з прав людини у формуванні стандартів призначення та проведення судових експертиз у кримінальному провадженні // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2026. Т. 43, №2. С. 13-27.

13. Стовба О. Незалежність суддів: практика Європейського суду з прав людини // Актуальні питання у сучасній науці. 2024. № 2 (20). С. 561–570. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/9167>
14. Тицька Я. О. Регламентація наукових досліджень у практиці Європейського суду з прав людини // Київський часопис права. 2024. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2024.2.42>
15. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 9 липня 1997 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text
16. Цвіцинський Д. В. Вплив практики Європейського суду з прав людини на правозастосування в Україні // Ірпінський юридичний часопис. 2024. № 3 (16). С. 381–387. DOI: [https://doi.org/10.33244/2617-4154-3\(16\)-2024-381-387](https://doi.org/10.33244/2617-4154-3(16)-2024-381-387)
17. Anishchuk, V., Zemko, A., Visyn, V., Hanych, O., & Pundor, Y. (2026). Institutional evolution of international human rights protection mechanisms in the context of increasing global instability. *Aposta: Revista De Ciencias Sociales*. 2026. № 24 (113). С. 1-19. URL: <https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/3841>
18. Dudko Y., Yarosh V., Anishchuk V., Hanych O., Pundor Y., Popovych R. Procedural opportunities of the victim in criminal court proceedings. *Aposta: Revista De Ciencias Sociales*. 2026. № 24 (114). P. 1-21. URI: <https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/6227>
19. Hanych Olha. Clusters as a Mechanism for Solving Socio-Economic Problems of Post-Conflict Ukraine / Oleh Predmestnikov, Viktor Vasylenko, Nataliia Fastovets, Olena Kurepina // *Cuestiones Políticas*. 2023. – Vol. 41, № 77. P. 270-284. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c4bacc5b-e17e-4115-ae8b-40622dc42f9e/content>
20. Hanych Olha. Institutional and Legal Mechanisms for Combating Organized Crime / Yevhenii Dudko, Mykola Yankovyi, Oleksandr Klymenko, Viktoriia Anishchuk, Olha Hanych // *JZU NATURAL SCIENCE*. VOL 57: ISSUE 1 – 2026. P. 339-346. URL: <https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/2758>
21. Serhii Myroslavskyi, Bogdan Derevyanko, Liudmyla Nikolenko, Liudmyla Rudenko, Olha Hanych. (2025). Legal possibilities of simplifying the procedure of concluding contracts for the international sale of goods and further unification of their content. *International Trade Law and Regulation*. 2025. Issue 1. P. 47–62. URL: <https://surl.li/rhmlmh>
22. Statute of the International Court of Justice. URL: <https://www.icj-cij.org/en/Statute>

Інформаційні ресурси:

1. Законодавство України. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Електронний освітній портал Луцького НТУ URL: <http://mdl.lntu.edu.ua/>
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
4. Урядовий портал. Сайт Кабінету Міністрів України URL: <http://kmu.gov.ua>
5. Офіційна база даних Європейського суду з прав людини. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]})
6. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>
7. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини. URL: <http://www.echr.coe.int/echr/>
8. Офіційний сайт Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерпол. URL: <http://www.interpol.int/>

9. Офіційний сайт Північноатлантичного альянсу. URL: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/index.htm>
10. Офіційний сайт Організації з безпеки та співробітництва в Європі. URL: <http://www.osce.org/>
11. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://www.un.org/en/>
12. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal>
13. Радник. Український юридичний портал. URL: <http://yurradnik.com.ua/>
14. Рішення Європейського Суду з прав людини щодо України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_9329
15. Судова практика // Платформа обміну знаннями Суду (ECHR-KS). URL: <https://www.echr.coe.int/knowledge-sharing>
16. HUDOC // Council of Europe/European Court of Human Rights. URL: <https://www.echr.coe.int/>

Міжнародне право і право Європейського Союзу [Текст]: методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів другого (магістерського) рівня освітньої програми «Право» галузі знань Д «Бізнес, адміністрування та право», спеціальності Д8 «Право» денної та заочн. форм навчання / уклад. О.А. ГАНИЧ. Луцьк: ЛНТУ, 2026. 37 с..

Комп'ютерний набір
Редактор

О.А. ГАНИЧ
О.А. ГАНИЧ

Підп. до друку «__» _____ 2026 р. Формат 60х84/16. Папір офс.
Гарн. Таймс. Ум. друк. арк. 2,26.
Тираж прим.

Відділ іміджу та промоції
Луцького національного технічного університету
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75
Друк – ВІП ЛНТУ